

Lise Öğrencilerinin Holland Kişilik Tipleri ile Mesleki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişki

Nazife ŞENER
Milli Eğitim Bakanlığı
nazfesener40@gmail.com
ORCID ID:0000-0001-5900-1364

Davut AYDIN
Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
drdavuta@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-0793-3519

Araştırma Makalesi	DOI: 10.31592/aeusbed.1099292
Geliş Tarihi: 08.04.2022	Revize Tarihi: 28.09.2022
	Kabul Tarihi: 24.10.2022

Atıf Bilgisi

Şener, N. ve Aydın, D. (2022). Lise öğrencilerinin Holland kişilik tipleri ile mesleki olgunluk düzeyleri arasındaki ilişki. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(3), 906-925.

ÖZ

Bu çalışmanın temel amacı lisede öğrenim gören 11 ve 12. sınıf öğrencileri için Holland kişilik tipleriyle mesleki olgunlukları arasındaki ilişkiyi inceleyerek, bu özellikler üzerinde yaş, sınıf düzeyi, cinsiyet, annenin ve babanın eğitim seviyesi değişkenlerinin ne derece etkili olduğunu belirlemektir. Araştırma betimsel ve ilişkisel tarama modelleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma, 2019 - 2020 eğitim yılının ikinci yarısında, Kırşehir ilinde bulunan lise öğrencileri ile yapılmıştır. Çalışmaya 140 kız öğrenci ve 160 erkek öğrenci olarak toplam 300 öğrenci katılmıştır. Uygun durum örnekleme yöntemi kullanılarak çalışma grubu belirlenmiştir. Araştırmada öğrencilerin hangi mesleki kişilik tipine sahip olduğunun belirlenmesi için "Holland Mesleki Tercih Envanteri" ve mesleki olgunluk seviyelerinin belirlenmesi için ise "Mesleki Olgunluk Ölçeği" kullanılmıştır. Değişkenlerin, cinsiyet türüne ve sınıf düzeyine göre farklılaşmasını tespit etmek amacıyla bağımsız örneklem t test ve Mann Whitney U Testi; yaş ve anne-baba eğitim seviyesine göre farklılaşmasını tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile Kruskal Wallis - H Testi kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları; araştırmacı, sanatçı, sosyal, girişimci ve gerçekçi kişilik tipleri ile öğrencilerin mesleki olgunlukları arasında bir ilişki olmadığını göstermektedir. Sadece geleneksel kişilik tipi ile mesleki olgunluk seviyesinin arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Girişimci ile geleneksel kişilik tipleri arasında yüksek düzeyde bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. En düşük ilişkinin ise, sanatçı kişilik tipi ile geleneksel kişilik tipi arasında olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Meslek, kişilik, mesleki olgunluk, meslek seçimi, mesleki kişilik.

The Relationship Between High School Students' Holland Personality Types and Professional Maturity Level

The main purpose of this study is to examine the relationship between Holland personality types and professional maturity levels of 11th grade and 12th grade high school students, and to determine to what extent the variables of age, gender, grade level, mother and father education level are effective on these characteristics. The research was carried out using descriptive and relational scanning model. The study was conducted with students studying in high schools located in Kırşehir city center in 2019-2020. A total of 300 students, 140 girls and 160 boys, participated in the study. Within the scope of the research, the "Holland Vocational Preference Inventory" was used to determine the vocational personality types of the students, and the "Vocational Maturity Scale" was used to determine the vocational maturity levels. Independent samples t test and Mann Whitney U Test to determine the differentiation of variables according to gender type and class level; One-way analysis of variance (ANOVA) and Kruskal Wallis - H Test were used to determine the differentiation according to age and parental education level. Findings of the research; It shows that there is no significant relationship between researcher, artist, social, entrepreneurial and realistic personality types and students' professional maturity levels. It was determined that there was only a negative and low-level significant relationship between the traditional personality type and the level of professional maturity.. It was determined that the most relationship was between the entrepreneur and the traditional personality type. The lowest correlation was observed between the artist and the traditional personality type.

Keywords: Profession, personality, professional maturity, choice of profession, occupational personality.

Giriş

İnsan yaptığı seçimlerle hangi şartlarda yaşayacağını, nasıl bir hayat süreceğini şekillendirir. Kişinin yaptığı seçimlerin isabetli olmasına bağlı olarak yaşamında mutlu ve başarılı olması mümkündür. İnsan arzularına ve imkânlarına göre seçimler yaptığı müddetçe hayatında başarılı ve mutlu olur. Bu seçimlerin içinde en önemlilerinden biri “meslek seçimi”dir. Kişinin seçtiği meslek, kişinin ne şekilde bir hayat süreceği, hangi ortamda çalışacağı, nerede ve hangi şartlarda yaşayacağı gibi birçok yaşam olayını belirleyebilmektedir (Kuzgun, 1982). Bireyin hayatında aldığı kararlar ve yaptığı seçimler, hayatını son derece etkilemektedir ve bu kararların en önemlisi de meslek seçimidir (Usluer, 2012). Bireyin icra ettiği meslek, onun yaşama şeklini, toplumdaki yerini ve değerlerini belirlemesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca seçtiği meslek, bireyin kendini gerçekleştirme gibi psikolojik anlamdaki ihtiyaçlarını da karşılayabilmesine de imkan sağlamaktadır (Aydın, 1998).

Holland (1997) bireylerin altı adet bulunan kişilik tiplerinden bir tanesine sahip olduğunu (araştırmacı, gerçekçi, sanatçı, sosyal, girişimci ve geleneksel), buna göre sınıflandırılabilceğini ve bireylerin yaşadıkları çevrelerin, kişilik tipine uygun çevre modelindeki (araştırmacı, sanatçı, gerçekçi, girişimci, geleneksel ve sosyal) benzerliklerine bakılarak sınıflandırılabilceğini belirtmiştir. Eğer bireyin mesleki kişilik tipi ile yaşadığı çevresi hakkında bilgi sahibi olunuyorsa, ikisi arasındaki uyuma bakarak, bireyin seçtiği mesleğine memnuniyeti hakkında fikir edinilebilir (Akt., Ünsal, 2014).

Mesleki olgunluk kavramı, yeteneklerin, deneyimlerin ve basamakların değerlendirilmesini sağlama yolu olarak görülmesi şeklinde tanımlanır (Zelkowitz, 1975; Akt. Zeren, 1999). Hamamcı ve Çoban (2007) mesleki olgunluk kavramını bireyin kişisel özelliklerine, ilgilerine, yeteneklerine ve değerlerine göre bir mesleğe karar verebilmesi olarak tanımlamaktadır. Birey, kişisel özelliklerini, ilgilerini ve yeteneklerini tanıyamadığı ve yeterli mesleki olgunluğa ulaşamadığı zaman meslek seçiminde güçlüklerle karşılaşacaktır. Bu sebeple, bireylerin mesleki olgunluk düzeyine ulaşmış olmaları, onların meslek seçimlerinde doğru kararlar almasına yardımcı olacaktır. (Harman 2017). Akran çatışmaları, fizyolojik büyüme ve gelişmenin etkisi, kız erkek ilişkileri ve aile ile çatışma gibi konularla uğraşan genç için bir de meslek seçimi gibi önemli bir karar vermesi beklenmektedir. Bu dönemdeki bir genç için alacağı rehberlik yardımları, onun için çok önemli bir yere sahiptir. Bu sebeple meslek seçerken kişiliğine uygun olarak seçebilmesi ve bunu yaparken de mesleki olgunluk düzeylerinin bilinmesi kişi için hayati önem taşımakla beraber, gence verilecek mesleki rehberlik yardımlarının da yönünü belirleyebilmektedir (Zeren, 1999).

Kuzgun (2009), lise döneminde bulunan gençlerin mesleklerine karar verdiklerini ve kendilerini tanıyarak ilgilerini, yeteneklerini ve değerlerini fark ettiklerini ifade eder. Meslek seçiminin lise döneminde gerçekleştirilmesinden dolayı bu dönemdeki öğrencilerin doğru bir karar verme sürecinden geçmiş olmaları son derece önemli bir durumdur. Karar verme sürecinde olan bir birey, kendisini yeterince tanımadığı, mesleklerle ilgili yetersiz bilgiye sahip olduğu, kararsızlık ya da karar vermede yeteri kadar bir motivasyona sahip olmadığı için, meslek seçme sürecinde zorluklarla karşılaşabilmektedir. Bireyin doğru bir karar verebilmesi için bu zorluklarla başa çıkabilmesi gerekmektedir. Bunun için bireyin içinde bulunduğu gelişim dönemi görevlerini yerine getirebilecek düzeyde olması yani mesleki olgunluk seviyesine ulaşmış olması gerekmektedir (Yeşilyaprak, 2012).

Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı, İç Anadolu bölgesinde bir il merkezinde öğrenim gören Milli Eğitim Bakanlığı'na (MEB) bağlı bulunan liselerdeki 11. ve 12. sınıf düzeyindeki öğrencilerin mesleki kişilik tipleri ile mesleki olgunluk seviyesi arasında bulunan ilişkiyi incelemektir. Bu amaç kapsamında yapılan çalışmanın alt amacı ise, lise öğrencilerinin sahip olduğu mesleki kişilik tipleri ile mesleki olgunluk seviyelerinin yaş, sınıf düzeyi, cinsiyet, anne ile babaların eğitim durumu değişkenleri açısından incelenmesidir. Araştırmada aşağıdaki şu alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Öğrencilerin mesleki kişilik tipleri ve mesleki olgunluk düzeyleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
2. Öğrencilerin mesleki kişilik tipleri ve mesleki olgunluk düzeyleri yaşa göre farklılık göstermekte midir?

3. Öğrencilerin mesleki kişilik tipleri ve mesleki olgunluk düzeyleri sınıf düzeyine göre farklılık gösterme midir?
4. Öğrencilerin mesleki kişilik tipleri ve mesleki olgunluk düzeyleri anne eğitim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
5. Öğrencilerin mesleki kişilik tipleri ve mesleki olgunluk düzeyleri baba eğitim düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Çalışmanın bu bölümünde araştırma modeli, evreni, örnekleme, verileri toplama araçları, veri toplanması ve analizi hakkında bilgiler aktarılmıştır. Ayrıca araştırma etiği ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Yöntem kısmı açıklayıcı bir şekilde ele alınmıştır.

Araştırma Modeli

Bu araştırmanın modeli, betimsel nitelikte olup, ilişkisel tarama modelinden faydalanılarak tamamlanmıştır. Betimsel tarama modelinde, herhangi bir olay, durum veya problem ayrıntılı biçimde tanımlamak ve yorumlamak amaçlanır. Bu yöntemde evren hakkında genel bir sonuca varmak amacıyla evrenin tamamı veya evrenden alınarak oluşturulan örneklem grubu üzerinde araştırma yapılır (Karasar, 2009). Bu tarama modeliyle 11. sınıf ile 12. sınıf öğrencilerinin mesleki kişilik tiplerinin ve mesleki olgunluk düzeylerinin, sınıf düzeyleri, cinsiyet, yaş ile anne ve babalarının eğitim durumları değişkenleri açısından anlamlı farklılık olup olmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Korelasyonel araştırma olarak bilinen ilişkisel tarama modelinde ise en az iki değişken arasındaki ilişki ve ilişkinin derecesi hakkında, değişkenlere hiçbir müdahalede bulunmadan inceleme yapılması söz konusudur (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2008). Bu tarama modeliyle de öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri ve mesleki kişilik tipleri arasındaki ilişki ortaya konulmuştur.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu İç Anadolu bölgesinde bir ilde 2019-2020 eğitim öğretim süresinde MEB'e bağlı bulunan ortaöğretim kurumlarda öğrenim gören lise 11. ve 12. sınıftaki öğrenciler arasından uygun durum örneklemesiyle seçilen 300 öğrenci oluşturmaktadır. Büyüköztürk vd. (2008) uygun durum örneklemesini, araştırmacının kolaylıkla ulaşabileceği örneklemelerden verilerin toplandığı yöntem adıyla ifade etmişlerdir. Düşük maliyetle daha fazla bilgiye ulaşabilmenin ve genellemeler yapmanın daha kullanılabilir olması sebebiyle (Yıldırım ve Şimşek, 2013) bu yöntem tercih edilmiştir.

Tablo 1
Öğrencilerin kişisel bilgileri ile ilgili sonuçlar (N=300)

Değişkenler	Kategoriler	(f)	(%)
Cinsiyet	Erkek	160	53.3
	Kadın	140	46.7
Yaş	15 ve daha küçük	4	1.33
	16	97	32.3
	17	154	51.3
	18 ve daha büyük	45	15.0
Sınıf Düzeyi	11. sınıf	139	46.3
	12. sınıf	161	53.7
Anne Eğitim Seviyesi	-okur-yazar değil	4	1.3
	-ilkokul	74	24.6
	-ortaokul	67	22.3
	-lise	106	35.3
	-lisans	47	15.7
	-lisansüstü	2	7

Baba Eğitim Seviyesi	-okur-yazar değil	0	0
	-ilkokul	37	12.3
	-ortaokul	48	16.0
	-lise	107	35.7
	-lisans	99	33.0
	-lisansüstü	9	3.0
Toplam		300	100

Tablo 1’de öğrencilerin kişisel bilgileri incelendiğinde, cinsiyet değişkeni bakımından erkeklerin sayısının daha yüksek olduğu, yaş değişkeni bakımından 17 yaşındaki öğrencilerin sayısının daha fazla olduğu, sınıf düzeyi bakımından 12. sınıf düzeyindeki öğrencilerin daha fazla bulunduğu, anne eğitim düzeyi bakımından lise mezunu olanların sayısının daha fazla olduğu ve baba eğitim düzeyi bakımından lise mezunu olan babaların daha fazla bulunduğu tespit edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada, katılımcıların mesleki kişilik tiplerini ortaya koymak için “Holland Mesleki Tercih Envanteri”, katılımcıların mesleki olgunluk durumlarını ortaya koymak için “Mesleki Olgunluk Ölçeği”, katılımcıların kişisel bilgileri ile ilgili bilgi edinmek için “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Lise öğrencilerinin mesleki kişilik tiplerini belirleyebilmek amacıyla Holland (1997) tarafından geliştirilen “Mesleki Tercih Envanteri” kullanılmıştır (Yılmaz, 2006). Bu ölçekte araştırmacı, gerçekçi, sanatçı, sosyal, geleneksel ve girişimci olarak 6 farklı kişilik boyutunun ölçüldüğü ve bu altı alt boyuta ait 15’er soru olmak üzere toplam 90 soru bulunmaktadır. Ölçeğin Cronbach’s Alpha katsayısı .94 olarak bulunmuştur. Envanterin alt boyutları olan gerçekçi, araştırmacı, sosyal, sanatçı, geleneksel ve girişimci alt boyutlarına ait Cronbach Alpha katsayıları ise sırasıyla .71, .83, .80, .82, .90 ve .82 olarak hesaplanmıştır (Vergili, 2015).

Araştırmada lise öğrencilerinin mesleki olgunluklarını belirleyebilmek için Kuzgun ve Bacanlı (2012) tarafından geliştirilmiş olan “Mesleki Olgunluk Ölçeği”nden faydalanılmıştır. Beşli Likert tipinden oluşan ölçeğin 40 maddenin 19 tanesi mesleki olgunluk açısından istenilen davranış ve tutumları, 21 tanesi ise istenmeyen davranış ve tutumları kapsamaktadır (Kuzgun ve Bacanlı, 2012).

Araştırmada katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek için araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Bu formda ad, soyad gibi özel bilgiler içeren sorulara yer verilmemiştir. Böylece verilen cevapların geçerliliği ve güvenilirliğinin artırılması hedeflenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma sürecinde veriler, toplama işleminden sonra SPSS 21 paket programına işlenmiştir. Öncelikle ölçeklerde bulunan kayıp veriler için kayıp veri analizi (Missing Value Analysis) yapılmıştır. 300 katılımcıdan bir tanesinin maddelerden 1 tanesini boş bıraktığı ve kayıp verilerin rastgele (random) dağıldığı gözlenmiştir. Bu nedenle kayıp verilerin yerine grup ortalamaları atanmıştır. Elde edilen maddeler ölçeklerin faktör dağılımına uygun olarak toplanmıştır.

Veri girişinden sonra Mesleki Olgunluk Ölçeğinde bulunan ters kodlanması gereken maddeler ters kodlanmıştır. Holland’ın kişilik tipleri ölçeği 3’lü likert (1:Hoşlanırım, 2:Fark Etmez, 3:Hoşlanmam) tipinde bir ölçektir. Ölçekte bu durum yüksek puanlar düşük kişilik tipine işaret ettiği anlamına gelmektedir. Yorumların daha anlaşılabilir olması amacıyla ölçek maddeleri ters kodlanmıştır (1=Hoşlanmam, 2=Fark Etmez, 3=Hoşlanırım). Bu son durumda ölçekteki yüksek puanlar yüksek kişilik tipine işaret etmektedir. Anket formunda katılımcılardan yaş değişkenine 15 yaş ve altı (4), 16 yaş (97), 17 (154) ve 18 ve üstü (45) seçeneklerinden birisini işaretlemeleri istenmiştir. Ancak grupların frekans dağılımlarının birbirinden uzak olduğu görülmüştür. Bu nedenle yaş

değişkeninin üç grup olarak ele alınmasının daha doğru olacağı düşünülmektedir. Sonuç olarak değişkenlerin yaş grubuna göre farklılaşması 16, 17 ve 18 yaş grupları üzerinde incelenmiştir.

Anne ve baba eğitim seviyesi anket formunda 6 grup (-okur-yazar değil, -ilkokul, -ortaokul, -lise, -lisans ve -lisansüstü) olarak kodlanmıştır. Ancak okuryazar değil seçeneği baba formunda hiçbir katılımcı tarafından işaretlenmemiştir. Bununla birlikte gruplar arası frekans farklarının yoğun olmasından dolayı anne ve baba eğitim seviyesi 3 gruba (İlköğretim, Lise, Yükseköğretim) indirgenmiş ve gruplar arası denge sağlanmaya çalışılmıştır. Araştırmada değişkenlerin çarpıklık basıklık katsayısı incelenmiştir. Çarpıklık basıklık katsayısı -1 ve +1 aralığında olan değişkenler için parametrik testler yapılmıştır (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2016). Daha sonra normallik analizleri ve varyans analizi sonuçlarına göre analizler için uygun testler seçilmiştir. Çalışmanın anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir. (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2016; Büyüköztürk, 2017).

Araştırma Etiği

Araştırmada kullanılan veriler 2019-2020 eğitim yılında İç Anadolu bölgesinde bir ilde resmi ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören lise 11. ve 12. sınıftaki öğrencilerden toplanmıştır. Bunun için ilgili ilin Milli Eğitim Müdürlüğü'nden 28.01.2020 tarihinde 24512418-605 sayılı izinler alınmış, veri toplama araçları araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Verilerin toplanması sürecinde araştırmaya katılan katılımcıların kimlikleri gizli tutulmuş ve tarafsız kalınarak ilgili açıklamalar yapılmıştır.

Bulgular

Bu bölüm bulgular kısmını içermektedir. Bulgular kısmında araştırmaya katılmış olan öğrencilerin kişisel bilgileri yer almaktadır. Ayrıca araştırma sonucunda ulaşılan bulgular ve bu bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar bulunmaktadır.

Öğrencilerin Mesleki Kişilik Tipleri ile Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Cinsiyet Değişkenine göre Farklılaşmasına İlişkin Bulguları

Katılımcıların mesleki olgunluk düzeyinin ve mesleki kişilik tipi düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmasını tespit etmek amacıyla analiz öncesinde yapılan Levene varyans homojenliği testine göre varyans homojenliği sağlayan değişkenler için için t test, varyans homojenliğini sağlamayan değişkenlere Mann-Whitney U testi kullanılmış olup, sonuçları aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 2

Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeyinin Cinsiyete Göre Farklılaşması

	Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	T	Sd	p
Mesleki Olgunluk	Kız	140	122.30	6.04	3.39	298	0.00*
	Erkek	160	120.02	6.81			

*p<0.05 (N=300)

Tabloya göre öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinin cinsiyet ile anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($t_{298} = 3.39$, $p < 0.05$). Ulaşılan bu sonuç, kızların ($\bar{X}_K = 122.30$) erkek öğrencilere ($\bar{X}_E = 120.02$) göre daha yüksek mesleki olguluğa sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 3

Öğrencilerin Araştırmacı Gerçekçi Sanatçı ve Sosyal Kişilik Tiplerinin Cinsiyete Göre Farklılaşması

	Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	T	Sd	p
Araştırmacı	Kız	140	34.36	6.99	1.76	298	0.07
Kişilik	Erkek	160	32.91	7.16			
Gerçekçi	Kız	140	31.80	6.33	0.00	298	1.00
Kişilik	Erkek	160	31.80	6.49			

Sanatçı	Kız	140	32.85	6.87	4.39	298	0.00*
Kişilik	Erkek	160	29.33	6.92			
Sosyal	Kız	140	36.31	5.75	2.59	298	0.01*
Kişilik	Erkek	160	34.53	6.04			

* $p < 0.05$ (N=300)

Öğrencilerin araştırmacı ($t_{298} = 1.76$, $p > 0.05$) ve gerçekçi ($t_{298} = 0.00$, $p > 0.05$) kişilik tipi puanlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Öğrencilerin sanatçı kişilik tipi puanlarının ise cinsiyet bakımından anlamlı farklılık tespit edildiği görülmüştür ($t_{298} = 4.39$, $p < 0.05$). Sonuçlar, kızların ($\bar{X}_K = 32.85$) erkek öğrencilere ($\bar{X}_E = 29.33$) göre daha yüksek sanatçı kişilik tipi algısı taşıdığına işaret etmektedir. Ayrıca öğrencilerin sosyal kişilik tipi puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık görülmüştür ($t_{298} = 2.59$, $p < 0.05$). Sonuçlar, kızların ($\bar{X}_K = 36.31$) erkek öğrencilere ($\bar{X}_E = 34.53$) göre daha yüksek sosyal kişilik tipi algısı taşıdığına işaret etmektedir.

Tablo 4

Öğrencilerin Girişimci ve Geleneksel Kişilik Tiplerinin Cinsiyete Göre Farklılaşması

	Grup	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	Z	P
Girişimci	Kız	140	152.21	21309.00	10961.00	-0.31	0.75
Kişilik	Erkek	160	149.01	23841.00			
Geleneksel	Kız	140	133.96	18754.50	8884.50	-3.09	0.00*
Kişilik	Erkek	160	164.97	26395.50			

* $p < 0.05$ (N=300)

Öğrencilerin girişimci kişilik tipi puanlarının cinsiyet değişkeni ile anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür ($U = 10961.00$, $p > 0.05$). Öğrencilerin geleneksel kişilik tipi puanlarının ise cinsiyet değişkenine bakımından anlamlı fark gösterdiği bulunmuştur ($U = 8884.50$, $p < 0.05$). Sonuçlar, erkek öğrencilerin (Sıra Ort. = 164.97) kız öğrencilere (Sıra Ort. = 133.96) göre daha yüksek geleneksel kişilik tipi algısı taşıdığına işaret etmektedir.

Öğrencilerin Mesleki Kişilik Tipleri ile Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Yaş Değişkenine göre Farklılaşmasına İlişkin Bulguları

Katılımcıların mesleki olgunluk düzeyinin ve mesleki kişilik tipi düzeyinin yaşa göre farklılaşmasını tespit etmek amacıyla analiz öncesinde yapılan Levene varyans homojenliği testine göre varyans homojenliği sağlayan değişkenler için Tukey testi kullanılarak çoklu karşılaştırmalar yapılmıştır. Ancak gerçekçi kişilik tipinin yaş grubuna göre alt gruplarının varyansları arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir. Varyansların homojen dağılmadığı bu durumda Kruskal Wallis - H Testi çoklu karşılaştırmalar yapılmış olup, yapılan Levene testine göre Tek Yönlü Varyans Analizi - ANOVA kullanılmıştır. Sonuçlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5

Yaş Grubuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	p	Anlamlı Fark
Mesleki Olgunluk	Gruplar arası	53.68	2	26.84	0.63	0.52	-
	Gruplar içi	12341.23	293	42.12			
	Toplam	12394.91	295				
Araştırmacı Kişilik	Gruplar arası	157.26	2	78.63	1.56	0.21	-
	Gruplar içi	14766.56	293	50.39			

	Toplam	14923.83	295				
Sanatçı Kişilik	Gruplar arası	93.00	2	46.50	0.91	0.40	-
	Gruplar içi	14894.94	293	50.83			
	Toplam	14987.94	295				
Sosyal Kişilik	Gruplar arası	31.38	2	15.69	0.43	0.64	-
	Gruplar içi	10520.08	293	35.90			
	Toplam	10551.45	295				
Girişimci Kişilik	Gruplar arası	39.37	2	19.68	0.48	0.61	-
	Gruplar içi	11794.68	293	40.25			
	Toplam	11834.05	295				
Geleneksel Kişilik	Gruplar arası	32.14	2	16.07	0.27	0.76	-
	Gruplar içi	17199.87	293	58.70			
	Toplam	17232.02	295				

* $p < 0.05$ (N=300)

Tabloya göre 3 farklı yaş grubundan 296 kişilik bir öğrenci grubunun, mesleki olgunluk, araştırmacı, sanatçı, sosyal, girişimci ve geleneksel kişilik tiplerinde arasında yaşa göre anlamlı farklılık olup olmadığını belirleyebilmek için tek yönlü varyans analizine bakılmıştır. Analizin sonucunda 16 yaş grubu, 17 yaş grubu ve 18 yaş grubunda olan öğrencilerinin mesleki olgunluk ve araştırmacı, sanatçı, sosyal, girişimci ve geleneksel kişilik tipleri arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Gerçekçi kişilik tipinin 3 farklı yaş grubuna (16, 17 ve 18) göre farklılaşmasını tespit etmek üzere Kruskal Wallis -H Testi kullanılmış ve analizin sonucu ise aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6
Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	Yaş	N	Sıra Ort.	Sd	X ²	p
Gerçekçi Kişilik	16	97	150.10	2	0.23	0.89
	17	154	149.12			
	18	45	142.94			

* $p < 0.05$ (N=300)

Tabloya göre gerçekçi kişilik tipinin yaş grubuna göre farklılaşmadığı görülmüştür [χ^2 (sd=2,n=296)=0.23, $p > 0.05$].

Öğrencilerin Mesleki Kişilik Tipleri ile Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Sınıf Düzeyine göre Farklaşmasına İlişkin Bulguları

Katılımcıların mesleki olgunluk düzeyinin ve mesleki kişilik tipi düzeyinin sınıf düzeyine göre (11. sınıf ve 12. sınıf) farklılaşmasını tespit etmek amacıyla analiz öncesinde yapılan Levene varyans homojenliği testine göre varyans homojenliği sağlayan değişkenler için t testi, varyans homojenliğini sağlamayan değişkenlere Mann-Whitney U testi kullanılmış olup, t test ve Mann-Whitney U testinin sonuçları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir

Tablo 7

Öğrencilerin Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Sosyal ve Geleneksel Kişilik Tiplerinin Sınıf Düzeyine Göre Farklaşması

	Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	T	Sd	p
Mesleki	11	139	121.22	6.96	0.33	298	0.73
Olgunluk	12	161	120.96	6.20			
Sosyal	11	139	35.67	5.95	0.83	298	0.40
Kişilik	12	161	35.09	5.99			
Geleneksel	11	139	28.82	7.44	1.68	298	0.09
Kişilik	12	161	27.34	7.72			

* $p < 0.05$ (N=300)

Tabloya göre öğrencilerin mesleki olgunluk ortalamalarının ($t_{298}=0.33$, $p > 0.05$), sosyal kişilik puan ortalamalarının ($t_{298}=0.83$, $p > 0.05$) ve geleneksel kişilik puan ortalamalarının ($t_{298}=1.68$, $p > 0.05$) sınıf düzeyi açısından anlamlı olarak farklılaşmadığı görülmüştür.

Tablo 8

Öğrencilerin Araştırmacı Gerçekçi Kişilik Tiplerinin Sınıf Düzeyine Göre Farklaşması

	Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	T	Sd	p
Araştırmacı	11	139	34.70	7.03	2.54	298	0.01*
Kişilik	12	161	32.63	7.05			
Gerçekçi	11	139	32.74	6.64	2.38	298	0.01*
Kişilik	12	161	30.98	6.29			

* $p < 0.05$ (N=300)

Tabloya göre araştırmacı kişilik tipi ortalamalarının, sınıf düzeyi bakımından anlamlı bir farklılaşmanın olduğu görülmüştür ($t_{298}=2.54$, $p < 0.05$). Sonuçlar, 11. Sınıf öğrencilerinin ($\bar{X}_{11} = 34.70$) 12. sınıf öğrencilerine ($\bar{X}_{12} = 32.63$) göre daha yüksek araştırmacı kişilik tipi algısı taşıdığına işaret etmektedir. Bu bulguya göre araştırmacı kişilik tipi, sınıf düzeyine göre farklılaşmaktadır. Öğrencilerin gerçekçi kişilik tipi puan ortalamalarının ise sınıf düzeyi bakımından anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür ($t_{298}=2.38$, $p < 0.05$). Sonuçlar, 11. sınıf öğrencilerinin ($\bar{X}_{11} = 32.74$) 12. sınıf öğrencilerine ($\bar{X}_{12} = 30.98$) göre daha yüksek gerçekçi kişilik tipi algısı taşıdığına işaret etmektedir. Bu bulguya göre gerçekçi kişilik tipi, sınıf düzeyine göre farklılaşmaktadır.

Tablo 9

Öğrencilerin Sanatçı Girişimci Kişilik Tiplerinin Sınıf Düzeyine Göre Farklaşması

	Grup	N	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	Z	p
Sanatçı	11	139	161.53	22452.50	9656.50	-2.04	0.04*
Kişilik	12	161	140.98	22697.50			
Girişimci	11	139	156.84	21800.50	10309.50	-1.17	0.23
Kişilik	12	161	148.03	23349.50			

* $p < 0.05$ (N=300)

Tabloya göre, sanatçı kişilik tipi ortalamalarının, sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($U = 9656.50$, $p < 0.05$). Sonuçlar, 11. sınıf öğrencilerinin (Sıra Ort.=161.53) 12. sınıf öğrencilerine (Sıra Ort.=140.98) göre daha yüksek sanatçı kişilik tipi algısı taşıdığına işaret etmektedir. Öğrencilerin girişimci kişilik tipi puan ortalamalarının ise sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur ($U = 10309.50$, $p > 0.05$).

Öğrencilerin Mesleki Kişilik Tipleri İle Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Anne Eğitim Düzeyine göre Farklılaşmasına İlişkin Bulguları

Katılımcıların mesleki olgunluk ve mesleki kişilik tipi düzeyinin anne eğitim düzeyine göre farklılaşmasını tespit etmek için analiz öncesinde yapılan Levene varyans homojenliği testine göre, varyans homojenliği sağlayan değişkenler için Tukey testi; varyans homojenliğini sağlamayan değişkenlere Tek Yönlü Varyans Analizi - ANOVA yapılmıştır. Sonuçları ise aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 10

Mesleki Olgunluk Düzeyinin ve Mesleki Kişilik Tipi Düzeyinin Anne Eğitim Seviyesine Göre Farklılaşması

	<i>Varyans Kaynağı</i>	<i>Karelerin Toplamı</i>	<i>Sd</i>	<i>Kareleri n Ort.</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	<i>AnlamlıFark</i>
Mesleki Olgunluk	Gruplar arası	78.05	2	39.02	0.90	0.40	-
	Gruplar içi	12773.69	297	43.00			
	Toplam	12851.74	299				
Araştırmacı Kişilik	Gruplar arası	83.18	2	41.59	0.82	0.44	-
	Gruplar içi	15023.19	297	50.58			
	Toplam	15106.38	299				
Sanatçı Kişilik	Gruplar arası	13.23	2	6.61	0.13	0.87	-
	Gruplar içi.	15103.60	297	50.85			
	Toplam	15116.83	299				
Sosyal Kişilik	Gruplar arası	43.17	2	21.58	0.60	0.54	-
	Gruplar içi	10618.49	297	35.75			
	Toplam	10661.66	299				
Girişimci Kişilik	Gruplar arası	227.17	2	113.58	2.87	0.05	-
	Gruplar içi	11739.21	297	39.52			
	Toplam	11966.38	299				
Geleneksel Kişilik	Gruplar arası	354.54	2	177.27	3.09	0.04	İlkokul - Lise
	Gruplar içi	17004.19	297	57.25			

	Toplam	17358.73	299				
Gerçekçi Kişilik	Gruplar arası	7.46	2	3.73	0.09	0.91	-
	Gruplar içi	12282.53	297	41.35			
	Toplam	12290.00	299				

* $p < 0.05$ (N=300)

Tabloya göre 3 farklı anne eğitim seviyesinden 300 kişilik bir öğrenci grubunun, mesleki olgunluk, araştırmacı, sanatçı, sosyal, girişimci ve gerçekçi kişilik ortalamaları arasında yapılan analiz sonucunda anne eğitim seviyesi ilköğretim lise ve yükseköğretim olan öğrencilerinin mesleki olgunluk ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Tabloya göre 3 farklı anne eğitim seviyesinden 300 kişiden oluşan öğrenci grubunun, geleneksel kişilik ortalamaları arasında yapılan analiz sonucunda anne eğitim seviyesi ilköğretim ($\bar{X} = 27.06$), lise ($\bar{X} = 29.46$) ve yükseköğretim ($\bar{X} = 27.77$) olan öğrencilerinin geleneksel kişilik ortalamalarının en az ikisinde anlamlı bir farklılaşma tespit edilmiştir ($F_{(299,2)}=3.09$, $p < 0.05$). Testin sonucuna göre hesaplanan etki büyüklüğünden ($\eta^2=0.02$), bu farklılığın düşük seviyede olduğu anlaşılmaktadır (Büyüköztürk, Çokluk ve Köklü, 2016). Tukey çoklu karşılaştırma test sonucuna göre, anlamlı farklılığın anne eğitim seviyesi ilköğretim ve lise olan öğrencilerde olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin Mesleki Kişilik Tipleri ile Mesleki Olgunluk Düzeylerinin Baba Eğitim Düzeyine göre Farklılaşmasına İlişkin Bulguları

Katılımcıların mesleki olgunluk ve mesleki kişilik tipi düzeyinin baba eğitim düzeyine göre farklılaşmasını tespit etmek amacıyla analiz öncesinde yapılan Levene varyans homojenliği testine göre, varyans homojenliği sağlayan değişkenler için Tukey testi, varyans homojenliğini sağlamayan değişkenler için Kruskal Wallis-H Testi ile çoklu karşılaştırmalar yapılmış, Levene testinden sonra uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi - ANOVA sonuçları ise aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 11

Mesleki Olgunluk Düzeyinin ve Mesleki Kişilik Tipi Düzeyinin Baba Eğitim Seviyesine Göre Farklılaşması

	Varyans Kaynağı	Karelerin Toplamı	Sd	Kareler Ort.	F	P	AnlamlıFark
Mesleki Olgunluk	Gruplar arası	6.66	2	3.33	0.07	0.92	-
	Gruplar içi	12845.08	297	43.24			
	Toplam	12851.74	299				
Araştırmacı Kişilik	Gruplar arası	204.63	2	102.31	2.03	0.13	-
	Gruplar içi	14901.75	297	50.17			
	Toplam	15106.38	299				
Sanatçı Kişilik	Gruplar arası	51.25	2	25.62	0.50	0.60	-

	Gruplar içi	15065.58	297	50.72			
	Toplam	15116.83	299				
	Gruplar arası	102.28	2	51.14	1.28	0.28	-
Girişimci Kişilik	Gruplar içi	11864.10	297	39.94			
	Toplam	11966.38	299				
	Gruplar arası	19.96	2	3.38	0.17	0.84	-
Geleneksel Kişilik	Gruplar içi	17338.76	297	58.38			
	Toplam	17358.73	299				

* $p < 0.05$ (N=300)

Tabloya göre 3 farklı baba eğitim seviyesinden 300 kişilik bir öğrenci grubunun, mesleki olgunluk, araştırmacı, sanatçı, girişimci ve geleneksel kişilik ortalamaları arasında yapılan analiz sonucunda baba eğitim seviyesi ilköğretim, lise ve yükseköğretim olan öğrencilerinin mesleki olgunluk, araştırmacı, sanatçı, girişimci ve geleneksel kişilik ortalamaları arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Sosyal ve Gerçekçi Kişilik tiplerinin baba eğitim seviyesine göre farklılaşmasını belirleyebilmek için Kruskal Wallis - H testi kullanılmış, sonuçlar ise aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 12
Kruskal Wallis - H Testi Sonuçları

	Okul	N	Sıra Ort.	Sd	X ²	p
Sosyal Kişilik	İlköğretim	85	153.48	2	1.10	0.57
	Lise	107	155.14			
	Yüksek Öğretim	108	143.56			
Gerçekçi Kişilik	İlköğretim	85	173.28	2	9.60	0.00*
	Lise	107	134.45			
	Yüksek Öğretim	108	148.47			

* $p < 0.05$ (N=300)

Tabloya göre sosyal kişilik tipinin baba eğitim seviyesine göre farklılaşmadığı görülmüştür [x^2 ($sd=2, n=300$)=1.10, $p > 0.05$]. Ancak tabloda bulunan diğer bulgulara göre gerçekçi kişilik tipinin baba eğitim seviyesine göre farklılaştığı görülmüştür [x^2 ($sd=2, n=300$)=9.60, $p < 0.05$]. Tespit edilen farklılaşmanın kaynağını belirleyebilmek amacıyla Yapılan Mann Whitney U çoklu karşılaştırma testine göre, bu farklılığın kaynağının ilköğretim (Sıra Ort.: 110.43) ile lise (Sıra ort.: 85.43) ve yükseköğretim (Sıra Ort.: 90.03) seviyesi eğitime sahip baba grupları arasında olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin Mesleki Kişilik Tipleri İle Mesleki Olgunluk Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Araştırmanın ana problemi olan “Öğrencilerin mesleki kişilik tipleri ve mesleki olgunluk düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?” sorusuna ilişkin ilişkiyi belirleyebilmek amacıyla Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analiz yapılmış, sonucu aşağıda yer alan tabloda gösterilmiştir.

Tablo 13
Mesleki Olgunluk ve Mesleki Kişilik Tipleri Arasındaki İlişki

	1	2	3	4	5	6	7
1.Mesleki Olgunluk							
2.Araştırmacı Kişilik		0.02	0.01	0.01	0.02	0.16*	0.05
3.Sanatçı Kişilik			0.45*	0.46*	0.22*	0.18*	0.60*
4.Sosyal Kişilik				0.59*	0.41*	0.17*	0.51*
5.Girişimci Kişilik					0.56*	0.24*	0.48*
6.Geleneksel Kişilik						.66*	0.34*
7.Gerçekçi Kişilik							0.42*

* $p < 0.05$ ($N = 300$)

Tablo 13’e göre araştırmacı kişilik tipi ($r = 0.02$, $p < 0.05$), sanatçı ($r = 0.01$, $p < 0.05$), sosyal ($r = 0.01$, $p < 0.05$) ve girişimci ($r = 0.02$, $p < 0.05$) ile mesleki olgunluk durumları arasında bir ilişki olmadığı görülmüştür. Geleneksel kişilik tipi ve mesleki olgunluk arasında düşük düzeyde negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($r = -0.16$, $p < 0.05$). Bu sonuç mesleki olgunluk düzeyinin artmasıyla geleneksel kişilik tipinin azaldığını ifade etmektedir. Gerçekçi kişilik tipi ile mesleki olgunluk durumları arasında bir ilişki olmadığı görülmüştür ($r = -0.05$, $p > 0.05$).

Mesleki kişilik tiplerinin birbirleri arasındaki ilişkiler incelendiğinde ise araştırmacı ile sanatçı ($r = 0.45$, $p < 0.05$), sosyal ($r = 0.46$, $p < 0.05$) ve gerçekçi ($r = 0.60$, $p < 0.05$) arasında orta düzeyde pozitif yönde bir anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Araştırmacı kişilik tipi ile girişimci kişilik tipi ($r = 0.22$, $p < 0.05$) ve geleneksel kişilik tipi ($r = 0.18$, $p < 0.05$) arasında düşük düzeyde pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Sanatçı ile sosyal ($r = 0.59$, $p < 0.05$), girişimci ($r = 0.41$, $p < 0.05$) ve gerçekçi ($r = 0.51$, $p < 0.05$) arasında orta düzeyde pozitif yönde bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Sanatçı kişilik tipi ve geleneksel kişilik tipi arasında ise düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur ($r = 0.17$, $p < 0.05$).

Sosyal ile girişimci ($r = 0.56$, $p < 0.05$) ve gerçekçi kişilik tipleri ($r = 0.48$, $p < 0.05$) arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Sosyal ile geleneksel tipleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir ($r = 0.24$, $p < 0.05$). Girişimci ile geleneksel tipler arasında pozitif yönde yüksek düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür ($r = 0.66$, $p < 0.05$). Girişimci ile gerçekçi tipler arasında pozitif yönde orta düzeyde bir ilişkinin olduğu görülmüştür ($r = 0.34$, $p < 0.05$). Geleneksel kişilik tipi ile gerçekçi kişilik tiplerinde ise pozitif yönde orta düzeyde bir ilişkinin olduğu bulunmuştur ($r = 0.42$, $p < 0.05$).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Çalışmada lise 11. ve 12. sınıf öğrencilerinin mesleki olgunlukları ile sahip oldukları kişilik tipleri, bazı değişkenler bakımından incelenmiştir. Araştırmada ilk olarak mesleki kişilik tiplerinin birbirleriyle olan ilişkilerine bakılmıştır. Araştırmacı kişilik tipi ile sanatçı, sosyal ve gerçekçi kişilik

tiplerinde orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin var olduğu bulunmuşken, araştırmacı ile girişimci ve geleneksel kişilik tipleri arasında ise düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişkinin olduğu bulunmuştur. Sanatçı kişilik tipi ile, sosyal, girişimci ve gerçekçi kişilik tiplerinde orta düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Sanatçı kişilik tipi ile geleneksel kişilik tipi arasında düşük düzeyde pozitif yönde anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Sosyal ile girişimci ve gerçekçi kişilik tipleri arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin var olduğu belirlenmiştir. Sosyal ve geleneksel kişilik tiplerinde ise pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir. Girişimci ve geleneksel kişilik tiplerinde pozitif yönde yüksek seviyede anlamlı ilişkinin var olduğu görülmüştür. Girişimci kişilik tipi ile gerçekçi kişilik tipi arasında ise pozitif yönde orta seviyede anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Araştırmada ulaşılan başka bir bulguya göre ise geleneksel kişilik tipi ile gerçekçi kişilik tiplerinde pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin bulunduğu görülmüştür. Araştırmada ulaşılan bir diğer bulguya göre ise gerçekçi kişilik tipi ile geleneksel, girişimci, sosyal, sanatçı ve araştırmacı kişilik tipleri arasında orta düzeyde pozitif yönde anlamlı ilişki bir olduğudur. Holland'a göre bireyler sadece bir değil, birkaç kişilik tipine sahiptir ve Holland, Altıgen modeline göre birbirine mesafe olarak yakın olan kişiliklerin birbirleriyle tutarlılıklarının ve ilişkilerinin yüksek olduğunu ifade etmektedir (Deng, Armstrong, ve Rounds, 2007). Bu modelde, birbirine benzer olan kişilik tiplerini birbirine yakın olacak şekilde yan yana, birbirine benzemeyen kişilik tiplerini ise birbirinden uzak olacak şekilde zıt yönlerde yerleştirmiştir. Söz gelimi, birbirine en yakın olan gerçekçi ile geleneksel ve araştırmacı kişilik tiplerini altıgen modelinde birbirlerine en yakın olarak yan yana yerleştirmiştir; tam aksine birbirine uzak olan sosyal ve gerçekçi kişilik tiplerini birbirinden uzak bir şekilde tam zıttı yönlerde yerleştirmiştir (Perkmen ve Tezci, 2015). Araştırmadan elde edilen bulgular, Holland'ın Altıgen modeline göre düşünüldüğünde, yakın ve uzak ilişki içinde olan kişilik tiplerinin araştırma sonucunu destekler nitelikte olduğu görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde, konu ile ilgili yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar olduğu görülmüştür. İlan'ın (2019) yaptığı çalışmada da Holland'ın mesleki kişilik tiplerinin tamamı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar, araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

Araştırmada elde edilen bir diğer sonuca göre ise araştırmacı, girişimci ve gerçekçi kişilik tipinde cinsiyet değişkeni ile anlamlı bir farklılaşma olmadığı sonucu bulunmuştur. Geleneksel kişilik tipinde, erkek öğrencilerin açısından bir farklılık olduğu belirlenmiş ve erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha yüksek geleneksel kişilik tipinde oldukları görülmüştür. Sanatçı kişilik tipinde ve sosyal kişilik tipinde ise kız öğrenciler açısından anlamlı bir farklılık belirlenmiş ve kızların erkeklere oranla daha yüksek sanatçı kişilik tipine ve sosyal kişilik tipine sahip oldukları görülmüştür. Bu bulguya göre kadın cinsiyette olmak sanatçı kişilik tipinde ve sosyal kişilik tipinde olmayı etkileyen faktörlerdendir. Alan yazında bu bulguyu destekler nitelikte olan (Atli ve Kaya, 2017; Aydın, 1996; Aydoğdu, 2016; İlan, 2019; Johnson, 1970; Meikle, 2008; Taşkesen, 2014) çalışmalar bulunmaktadır. Kadın ve erkek öğrencilerin geleneksel kişilik tipinde olmalarının erkek öğrencilerin lehine anlamlı bir farklılık göstermesinin temelinde, Türkiye'de kız ve erkek çocukların yetiştirilme tarzlarının etkisi, kadın ve erkeklerin bazı zihinsel özelliklerinin farklı olması, erkeklerin daha gelenekselci bir tutum sergilemeleri, kadın ve erkeklerin sosyo kültürel ortamlarda farklı tutumlarla yetiştirilmeleri ve içinde yaşanan toplumun daha ata erkil bir yapıda olması gibi sebepler, bu sonucun çıkmasında etkili olmuş olabilir.

Araştırma kapsamında, Holland'ın mesleki kişilik tiplerinin hiçbirinde yaşa göre anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır. Yapılan analizler sonucunda sınıf düzeyine göre sosyal, girişimci ve geleneksel kişilik tiplerinde anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Buna göre sınıf düzeyi değişkeninin bu kişilik tipleri üzerinde farklılık oluşturmadığı sonucuna varılmıştır. Araştırmanın yapıldığı öğrencilerin sınıf düzeylerinin birbirine yakın sınıflardan seçilmiş olması (11. ve 12. sınıf düzey), bu durumun sebebi olabilir. Araştırmacı, sanatçı ve gerçekçi kişilik tiplerinde, 11. sınıftaki öğrenciler lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiş ve 11. sınıftaki öğrencilerin, 12. sınıftaki öğrencilere göre daha yüksek düzeyde araştırmacı, sanatçı ve gerçekçi kişilik tiplerine sahip oldukları görülmüştür. Kıpık (2018) sınıf değişkenine göre kişilik tiplerini incelediği araştırmasında, araştırmacı kişilik tipinin sınıf düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiğini tespit etmiştir. Bu bulgunun,

araştırma sonucunu desteklediği görülmektedir. Bu durumun sebebi, 12. sınıf öğrencilerinin, 11. sınıftaki öğrencilere göre girecekleri üniversite sınavına daha yakın olmalarından dolayı, sınava hazırlanıyor olmaları, onların 11. sınıftaki öğrenciler kadar sanatçı ve araştırmacı olmalarını engelliyor olabilir.

Yapılan araştırma sonucunda, mesleki kişilik tiplerinin anne eğitim seviyesine göre incelendiğinde anneleri ilköğretim, lise ve yükseköğretim düzeyinde eğitim almış olan öğrencilerin araştırmacı, sanatçı, sosyal, girişimci ve gerçekçi kişilik tipleri ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Araştırma sonucunda, anne eğitim seviyesi, ilköğretim, lise ve yükseköğretim olan öğrencilerin geleneksel kişilik tipi ortalamalarından en az ikisinin arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu bulunmuştur. Bu duruma göre, eğitim seviyesi yükseköğretimden az olan annelerin çocukları, eğitim düzeyi yükseköğretim ve daha fazla olan annelerin çocuklarından daha gelenekselci denilebilir. Bunun sebebi olarak, ilköğretim ve lise mezunu olan annelerin, aldıkları eğitim seviyesi sebebiyle, aile ortamında ve sosyal çevrelerinde daha gelenekselci bir tutum sergiliyor olabilmeleri bu durumun sebebi olarak gösterilebilir. Bu durumun bir başka sebebi ise yükseköğretim mezunu olan anneler çocuklarını biraz daha serbest ve özgür bıraktıkları, ilköğretim mezunu olan anneler çocuklarını biraz daha ilgisiz tutum sergileyerek serbest bıraktıkları, lise mezunu olan anneler ise çocuklarını daha otoriter ve gelenekselci bir tutum içerisinde yetiştirmeye çalışmaları olabilir. Konu ile ilgili alan yazın incelendiğinde Asan (2011) araştırmasında lise mezunu olan annelerin daha düzenli ve daha geleneksel bir tutum içerisinde olduğunu bulmuştur. Nitekim bu sonuç araştırma sonucunu destekler niteliktedir.

Araştırma kapsamında mesleki kişilik tiplerinin baba eğitim seviyesine göre araştırmacı, sanatçı, sosyal, girişimci ve geleneksel kişilik tipleri ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmediği sonucu bulunmuştur. Bu durumda baba eğitim seviyesi, ilköğretim, lise ve yükseköğretim olan öğrencilerin gerçekçi kişilik tipleri ortalamalarının en az ikisinin arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür. Buna göre, eğitim seviyesi yükseköğretimden daha düşük olan babaların çocuklarının, eğitim seviyesi yükseköğretim ve daha yüksek olan babaların çocuklarından daha gerçekçi olduğu belirlenmiştir. Bu durumun olası sebeplerinden birisi, ilköğretim ve lise mezunu olan babaların, aldıkları eğitim seviyesi sebebiyle, aile ortamında ve sosyal çevrelerinde daha gerçekçi bir tutum sergilemeleri olabilir. Gerçekçi kişilik tipinde kişiler, sosyal ilişki ve zihinsel faaliyetlerden hoşlanmaz, daha çok, alet ve makineleri kullanmaktan zevk alırlar. El becerilerine önem veren teknik becerileri gerektiren işlerle uğraşırlar (Kuzgun, 2009). Bu özellikler daha çok orta düzeyde eğitim seviyesindeki babaların dikkatini çeken işler olabilir. Böyle bir tutum sergileyen baba tarafından yetiştirilen gencin kişilik tipinin de gerçekçi kişilik tipinde olması söz konusu olabilir.

Yapılan çalışma kapsamında mesleki olgunluk ile ilgili sonuçlar incelendiğinde, kız öğrencilerin mesleki olgunluk seviyelerinin, erkek öğrencilerinkinden daha fazla bulunduğu görülmüştür. Alanyazında bu bulguyu destekler nitelikte olan (Acısu, 2002; Akay, 1993; Akbıyık, 1996; Bal, 1998; Bayındır, 1999; Çalışkan, 2015; Emilova, 2014; Sekmenli, 2000; Sürücü, 2005; Ürün, 2010) çalışmalar bulunduğu gibi, mesleki olgunluk düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığını gösteren çalışmalar da (Kağnıcı, 1999; Kutluğ, 2007; Sürücü, 2005; Şahin, 2010; Zeren, 1999) bulunmaktadır. Kızların mesleki olgunluk düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek düzeyde olmasının sebebi olarak, meslekler ile ilgili bilgiler toplama ve plan yapma davranışlarının kızlarda daha yüksek olması ve kızların genel gelişimleri gösterilebilir. Çünkü kızların erkeklere göre daha erken ergenliğe giriyor olmaları ve daha erken olgunlaşmaları evrensel bir bulgu olarak bilinmektedir (Ericson, 1984). Ayrıca kız çocuklarının daha kaygılı ve daha duygusal bir yapıda olmaları, daha detaycı düşünmelerine ve onların daha erken yaşlarda sorumluluk almasına sebep olabilir. Bu konu ile ilgili Sekmenli (2000) tarafından yapılan bir araştırma sonucuna göre kız çocuklarının mesleki olgunluk düzeyleri ve kaygı düzeylerinin daha fazla olduğunu tespit etmiştir. Healy ve arkadaşları (1987) tarafından yapılan bir araştırmada, mesleki olgunlukla anlamlı cinsiyet farkları ortaya çıkmıştır. Araştırmada kızlar aynı özelliklere sahip erkeklerden daha yüksek düzeyde meslekî olgunluk göstermişlerdir. Ayrıca Süper ve Nevill'e (1984) göre kızlar meslekî olgunluğa erkeklerden daha eğilimlidir (Otrar ve Kulaksızoğlu, 1997). Bu durum, kız öğrencilerin daha erken yaşta sorumluluklarını bilmesine ve meslek seçiminde daha gerçekçi kararlar alarak daha duyarlı

davranmalarına ve erkeklere göre daha yüksek mesleki olgunluğa sahip olmalarına sebep olabileceğini destekler niteliktedir.

Araştırma kapsamında öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerinde yaş değişkeni açısından anlamlı bir farklılaşmanın bulunmadığı görülmüştür. Bu durum araştırmaya dahil edilen öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri sebebiyle yaşlarının birbirine yakın olmasından kaynaklanabilmektedir. Alanyazında bu durumu destekleyen çalışmalar da (Çoban, 2005; Şahin, 2010) bulunmaktadır.

Araştırma kapsamında mesleki olgunluk durumları ile sınıf seviyesi arasında anlamlı farklılaşma bulunmadığı sonucuna varılmıştır. Araştırmanın yapıldığı öğrencilerin sınıf düzeylerinin birbirine yakın sınıflardan seçilmiş olması (11. ve 12. sınıf düzey), bu durumun sebebi olabilir. Alanyazında mesleki olgunluk durumlarının sınıf seviyesine göre farklılaşmadığını destekleyen (Ürün, 2010) ve bu durumun aksini içeren çalışmalar da (Keller, 2004; Patton ve Creed, 2001; Yazar, 1997) bulunmaktadır.

Yapılan çalışma sonucunda mesleki olgunluk durumlarının annelerin eğitim seviyesi açısından anlamlı bir farklılaşmanın tespit edilmediği sonucu görülmüştür. Anne eğitim düzeyi ne kadar düşük ya da yüksek olursa olsun öğrencilerin mesleki olgunluk düzeylerini etkilememesinin sebebi, her eğitim seviyesindeki annelerin çocuklarını yeterince tanıyarak, tarafsız bir şekilde yardım edememesinden ya da tüm meslekler hakkında doğru bilgilere sahip olamamasından kaynaklanabilmektedir. Alanyazında çocuklarının mesleki olgunluk düzeylerinin annelerin eğitim seviyesine göre farklılaşmadığı sonucunu destekleyen çalışmalar (Akbalık, 1991; Gülbahçe, 2007; Kağnıcı, 1999; Kutluğ, 2007; Otrar, 1997; Sahranç, 2000; Super ve Overstreet, 1960; Şahin, 2010; Taşkıran, 2008; Zeren, 1999) bulunduğu gibi, mesleki olgunluk düzeylerinin, annelerinin eğitim seviyelerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını ortaya çıkaran çalışmalar da (Kargı, 2002; Sekmenli, 2000) bulunmaktadır.

Araştırma kapsamında mesleki olgunluk düzeylerinin baba eğitim seviyesine göre anlamlı bir fark tespit edilmediği sonucuna varılmıştır. Alanyazında bu sonucu destekleyen çalışmalar (Akbalık, 1991; Kutluğ, 2007; Otrar, 1997; Sahranç, 2000; Super ve Overstreet, 1960; Şahin, 2010; Taşkıran, 2008; Zeren, 1999) bulunduğu gibi, mesleki olgunluk düzeylerinin, babalarının eğitim seviyelerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını ortaya çıkaran çalışmalar da (Gülbahçe, 2007; Kağnıcı, 1999; Kargı, 2002; Sekmenli, 2000) bulunmaktadır.

Araştırmada lisede öğrenim gören öğrencilerin mesleki kişilik tipleriyle mesleki olgunluk durumları arasındaki farklılaşma sonuçlarına bakıldığında, öğrencilerin mesleki olgunluk seviyeleri ile araştırmacı, sanatçı, sosyal, girişimci ve gerçekçi kişilik tipleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Yani mesleki olgunluk düzeyinin, söz konusu kişilik tipleri üzerinde herhangi bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Ancak mesleki olgunluk seviyesi ile geleneksel kişilik tipinde düşük düzeyde negatif yönde bir ilişkinin bulunduğu görülmüştür. Bu durumda, mesleki olgunluk seviyesi yükseldikçe geleneksel kişilik tipi özelliklerinin azaldığı görülmüştür. Mesleki olgunluk düzeyi yüksek olan öğrencilerin, kişilik özelliklerini ve imkanlarını tanıyarak daha doğru meslek seçimi yaptıkları ve seçtikleri mesleklerde daha mutlu oldukları kabul edilir. . Meslekî açıdan gerçekçi seçimler yapmak ancak yeterli ve gerekli bir meslekî olgunlukla mümkündür (Otrar ve Kulaksızoğlu, 1997). Bu bağlamda mesleki olgunluk düzeyi yüksek olan öğrencilerin daha geleneksel yöntemlerden uzak, meslek seçimi konusunda daha yenilikçi ve daha bağımsız düşünceleri bu duruma neden olmuş olabileceği söylenebilir.

Çalışmada ulaşılan sonuçlar doğrultusunda ileride çalışma yapacak olan araştırmacı ve alan uygulayıcıları için aşağıdaki öneriler yapılabilir:

1. Araştırma, okul türü, sosyoekonomik düzey, akademik başarı, anne baba tutumları gibi daha farklı değişkenler ele alınarak incelemesi yapılabilir.

2. Öğrencilerin meslek seçimini etkileyen etmenlerin, mesleki olgunluklarına ve kişilik tiplerine olan etkisi araştırılabilir.
3. Öğrencilerin mesleki olgunluk seviyelerini artırmak için okul rehberlik programlarının içeriği artırılabilir.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Bu makalede birinci yazar da, ikinci yazar da % 50 oranında katkıda bulunmuştur.

Çıkar Çatışması

Araştırmada çıkar çatışmasına sebep olabilecek herhangi bir durum bulunmamaktadır.

Teşekkür ve/veya Açıklama: Bu çalışma Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Doç. Dr. Davut AYDIN danışmanlığında yapılmış olan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Kaynaklar

- Acısu, S. (2002). *Korunma altında olan lise ve meslek lisesi öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akay, B. (1993). *Lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akbalık, Y. (1991). *Ortaokul III. sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akbıyık, G. (1996). *Meslek liselerine devam eden öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Asan, H. (2011). *Lise öğrencilerinin mükemmeliyetçi özellikleri ile kişilik tipleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Atlı, A. ve Kaya, M., (2017). Üniversite öğrencilerinin mesleki kişilik tipleri. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 331-342.
- Aydın, A. (1996). *Empatik becerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Aydoğdu, M. (2016). *Spor yapan bireylerin kinestetik zekâ algı düzeyleri ile Holland kişilik tipleri arasındaki ilişkinin araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bal, P. N. (1998). *Ergenlik döneminde mesleki karar verme olgunluğunun incelenmesi ve mesleki karar verme eğitim programının etkisinin araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bayındır, A. (1999). *Bireylerin mesleki olgunluk düzeyleri ile anne babalarının tutumlarını algılamaları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (14. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Büyüköztürk, Ş., Çokluk, Ö. ve Köklü, N. (2016). *Sosyal bilimler için istatistik* (18. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Deng, C., Armstrong, I. ve Rounds, J. (2007). The fit of Holland's RIASEC model to US occupations. *Journal of Vocational Behavior*, 71(1), 1–22.
- Emilova, K. (2014). *10. sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gülbağçe A. (2007). *Mesleki olgunluk düzeyleri farklı olan öğrencilerin sosyal karşılaştırma ve benlik imgelerinin incelenmesi*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- İlan, İ. (2019). *John Holland kişilik envanteri bakış açısıyla çalışan kişiliği ve kariyer seçimi arasındaki ilişki üzerine bir inceleme: Şanlıurfa ili örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Şanlıurfa.
- Johnson, Bill L. (1970). *An investigation of occupational values held by a group of rural Northern Mexico Senior high school students*. Doctoral Dissertation, The University of New Mexico, New Mexico.
- Kağnıcı, D. Y. (1999). *ODTÜ hazırlık okulu öğrencilerinin mesleki olgunluğu*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Kargı, E. (2002). *Okul öncesi öğretmenliği programında okuyan üniversite öğrencilerinin benlik algıları ile mesleki olgunluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Keller, K. (2004). *The Relation Between Parental Behavior and the Career Maturity and Self-Efficacy of Young Adolescents*. Doctoral Dissertation, United States of America, University of India.
- Kıpık, İ. (2018). *Spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin sahip oldukları mesleki kişilik tiplerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi (Akdeniz Üniversitesi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Mustafa Kemal Üniversitesi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Kutluğ, Y. (2007). *Çocuk gelişimi eğitimi ile okulöncesi öğretmenliği son sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk ve kendini kabul düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kuzgun, Y. (1982). *Mesleki rehberliğin bireylerin yetenek ve ilgilerine uygun meslekleri tanımalarına etkisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Kuzgun, Y. (2009). *Meslek gelişimi ve danışmanlığı* (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kuzgun, Y. ve Bacanlı, F. (2012). *Lise öğrencileri için mesleki olgunluk ölçeği el kitabı*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Meikle, H. (2008). *The role of occupational values and support in career choice: an emphasis on women in science*. Doctoral Dissertation, University of South Florida, Florida.
- Otrar, M. (1997). *Endüstri meslek liseleri ve çıraklık eğitim merkezlerinde öğrenim görmekte olan 16–18 yaş grubundaki öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri ile bazı kişilik özelliklerinin*

- karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Otrar, M. Ve Kulaksızoğlu, A. (1997). Endüstri meslek liselerinde öğrenim görmekte olan 16-18 yaş grubundaki öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri ile bazı kişilik özelliklerinin incelenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9, 293-310.
- Patton, W. and Creed, P. (2001). Development issues in career maturity and career decision status. *The Career Development Quarterly*, 49(4), 336-351.
- Perkmen, S. ve Tezci, E. (2015). Measurement of vocational personality theory in light of Holland. *Necatibey Faculty of Education Electronic Journal of Science and Mathematics Education*, 9 (1), 184-204.
- Sahrañç, Ü. (2000). *Lise öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeylerinin denetim odaklarına göre bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Sekmenli, T. (2000). *Lise 1. sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri ile sürekli kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Super, D. E. and Overstreet, P. L. (1960). *The vocational maturity of ninth grade boys*. New York: Teachers College Press.
- Sürücü, M. (2005). *Lise öğrencilerinin mesleki olgunluk ve algıladıkları sosyal destek düzeylerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şahin, K. (2010). *Ortaöğretim öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri ile karar verme stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Taşkesen, S. (2014). *Lise öğrencilerinin kişilik tipleri ile sanata olan ilgileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Taşkıran, A. (2008). *Meslek lisesi öğrencilerinin okul iklimi algıları ile mesleki olgunluk düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ünsal, P. (2014). *Kariyer gelişim kuramları ve kariyer danışmanlığı* (1.Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ürün, A. E. (2010). *Lise öğrencilerinin kendine saygı düzeyleri ile mesleki olgunlukları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Vergili, A. (2015). *Mesleki kişilik özelliklerinin bireysel kariyer planlaması üzerine etkisi: sağlık yönetimi öğrencileri üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Zeren, Ş. G. (1999). *Yabancı dil ağırlıklı lise, özel lise ve anadolu lisesi son sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Extended Abstract

Introduction

There are many factors that affect the choices of students who will choose a career in high school. Such a study was conducted in order to determine to what extent these factors affect the professional personality types and professional maturity levels of the students and to make suggestions in the light of the data obtained on this subject. In the light of the data obtained from this study, it is aimed to guide students, families, teachers and counselors, and to help them provide vocational guidance by making rational and accurate approaches in the choices they will make. In this context, in this study, it was aimed to examine the relationship between the professional maturity levels and personality types of 11th and 12th grade high school students and to determine to what extent different variables are effective on these characteristics. The problem statement of the research is as follows: Is there a relationship between the professional personality types of 11th and 12th grade students and their professional maturity levels? In line with this general purpose, the sub-objectives of the research are to examine the vocational personality types and professional maturity levels of high school students in terms of gender, age, class level, mother's education level and father's education level.

Method

The research is descriptive in terms of examining whether professional personality types and professional maturity levels differ significantly in terms of gender, age, class level, mother and father educational status variables, and has a relational model by examining the relationship between professional maturity levels and professional personality types.

The population of the research consists of 11th and 12th grade high school students studying in Kırşehir. The sample of this study was selected from among the 11th and 1st grade students in the secondary education institutions affiliated to the Ministry of National Education in the province of Kırşehir in the 2019-2020 academic year. In the research, "Holland's Vocational Preference Inventory", "Vocational Maturity Scale" and "Personal Information Form" were used as data collection tools. During the research process, the data were processed into the SPSS 21 package program after the collection process. First of all, Missing Value Analysis was performed for the missing data in the scales. It was observed that 300 participants left 1 of the items blank and the missing data were randomly distributed. For this reason, group means were assigned instead of missing data. The obtained items were collected in accordance with the factor distribution of the scales. Data collection procedures were carried out by the researcher himself and necessary permissions were obtained from the Kırşehir Directorate of National Education.

Findings

According to the results of the research, it has been determined that the students' professional maturity, artist and social personality type mean scores show a statistically significant difference according to gender. The results indicate that female students are higher than male students. It shows that traditional personality type mean scores are high in favor of male students. Researcher and realistic personality type mean scores were not significantly different according to gender. As a result of the research, it was determined that the average score of professional maturity and personality types did not differ according to the age group. According to the results of the research, it was determined that the average score of the students' professional maturity, social, entrepreneurial and traditional personality type did not show a statistically significant difference according to the grade level. However, the researcher, artist and realistic personality type mean scores of the students show that the 11th grade students have a higher personality type perception than the 12th grade students, according to the grade level. As a result of the research, no significant difference was found between the average score of the mother's education level, professional maturity, researcher, artist, social, entrepreneurial and realistic personality types. A significant difference was found only in the traditional personality

type. As a result of the research, no statistically significant difference was found between the average score of father's education level, professional maturity, researcher, artist, entrepreneur, traditional and social personality types. Significant difference was detected only in realistic personality type. As a result of the research, no significant relationship was found between researcher personality type, artist personality type, social personality type, realistic and entrepreneurial personality type, and professional maturity. A significant relationship was found between traditional personality type and professional maturity. Accordingly, as professional maturity increases, traditional personality type decreases.

Conclusion, Discussion and Recommendations

Within the scope of the research, no significant difference was found in the researcher, entrepreneur and realistic personality types. According to this finding, it was concluded that gender does not have an effect on these personality types. In the traditional personality type, a difference was found in favor of male students and it was seen that boys had a higher traditional personality type than girls. A significant difference was found in favor of female students in terms of artist and social personality type, and it was seen that girls had higher artist and social personality types than boys. According to this finding, being female is one of the factors affecting being an artist and social personality type. Within the scope of the research, no significant difference was found between Holland's occupational personality types according to age. According to this finding, it was concluded that age has no effect on personality types.

According to the results of the research, no significant difference was found with any personality type except the mother's education level and the traditional personality type. It was concluded that only the children of mothers with a lower education level than higher education are more traditionalist than the children of mothers with higher education level or higher. The reason for this situation can be shown as the fact that mothers who are primary and high school graduates may display a more traditional attitude in their family and social environments due to the level of education they receive.

As a result of the research, it was found that the level of professional maturity was higher in girls. The reason for this is that girls enter puberty earlier than boys and mature earlier, which is known as a universal finding (Ericson, 1984). In addition, the fact that girls have a more emotional and anxious nature may cause them to take responsibility at an earlier age. In addition, since girls have more detailed thinking, it may cause them to think in more detail, and this may lead to higher levels of professional maturity.

In the study, it was determined that the average of vocational maturity scores of the students did not show a significant difference according to age and class level. This may be due to the fact that the ages of the students included in the study are close to each other due to their grade levels and their grade levels are selected from close classes.

In addition, no significant difference was found between the average of professional maturity and the education level of the mother and the education level of the father. It is thought that this may be due to the fact that mothers and fathers do not know their children well enough and cannot help them impartially or they do not have accurate information about all professions.